

Taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkoe

1 Määräyksen tausta ja säädöserusta

Liikenne- ja viestintäministeriö laati 30.1.2020 liikenteen palveluista annetun lain (320/2017; liikennepalvelulaki) uudistusta koskevassa hankkeessaan tehtyjen selvitysten pohjalta arviomuistion taksisääntelyn toimivuudesta. Arviomuistion pohjalta annettiin 15.10.2020 hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155 ja 171 §:n sekä ajoneuvolain muuttamisesta (HE 176/2020 vp). Hallituksen esityksessä liikennepalvelulakiin esitettiin lisättävän sääntelyä pakollisesta taksiliikenteen yrittäjäkoulutuksesta ja yrittäjäkoesta, jonka sisällöstä ja käytännön toteutuksesta Liikenne- ja viestintävirastolle esitettiin annettavaksi määräyksenantovaltuus. Esitys hyväksyttiin lailla liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (299/2021), jonka mukaiset muutokset tulevat voimaan 1.5.2021.

Lakimuutoksella liikennepalvelulakiin lisättiin myös sääntelyä muun muassa taksiliikenteen koulutusorganisaatioista, jotka antavat erityisryhmien kuljettajakoulutusta ja yrittäjäkoulutusta sekä järjestävät yrittäjäkokeen. Liikenne- ja viestintävirastolle annettiin valtuudet tarkempien määräysten antamiseen myös taksiliikenteen koulutusorganisaatioista, taksinkuljettajien koesta sekä vapaaehtoisesta taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutusta. Koulutusorganisaatioita koskevat määräyksenantovaltuudet kattavat koulutusorganisaatioista, niiden koulutusohjelmista ja opetuksen hyväksyttämistä ja toteuttamisesta, samoin kuin koulutusorganisaatioiden opetushenkilöstön kelpoisuudesta määräämisen.

Tässä määräyshankkeessa annettavat taksiliikenteen yrittäjäkoulutusta ja yrittäjäkoetta koskevat tarkemmat määräykset perustuvat liikennepalvelulakiin lailla 299/2021 lisättyihin 6 a §:ään ja 246 a §:iin. Liikennepalvelulain 6 a pykälän 5 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen sisällöstä, toteutuksesta ja kokeen arvosteluperusteista. Liikennepalvelulain 246 a §:n mukaan virasto antaa tarkempia määräyksiä vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta, vilpin todentamisesta sekä menettelystä vilppitapauksissa.

2 Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Määräys liittyy liikenne- ja viestintäministeriön hankkeeseen liikennepalvelulain muuttamisesta (LVM025:00/2019). Samaan aikaan taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutusta koskevan määräyksen kanssa annetaan myös kolme muuta taksinkuljettajien ja taksiyrittäjien pätevyysvaatimukseen liittyvää määräystä. Koulutuksen järjestävää koulutusorganisaatiota sekä koulutuksen järjestämisen edellytyksiä koskevat tarkemmat määräykset annetaan erillisessä koulutusorganisaatioita koskevassa määräyksessä (TRAFICOM/391024/03.04.03.00/2020) liikennepalvelulain 35 b §:n 5 momentin ja 36 a §:n 4 momentin määräyksenantovaltuuksien nojalla. Lainkohdissa annetaan Liikenne- ja viestintävirastolle määräyksenantovaltuudet koskien erityisryhmien kuljettajakoulutusta ja yrittäjäkoulutusta antavia ja yrittäjäkokeen järjestäviä taksiliikenteen koulutusorganisaatioita. Muita samaan aikaan annettavia määräyksiä ovat liikennepalvelulain 25 a §:n 2 momentin ja 246 a §:n 3 momentin nojalla määräys taksinkuljettajan kokeen vaatimuksista (TRAFICOM/523956/03.04.03.00/2019) sekä 26 a §:n 4 momentin nojalla määräys erityisryhmien vapaaehtoisesta kuljettajakoulutuksesta (TRAFICOM/390977/03.04.03.00/2020).

3 Määräyksen tavoite

Määräyksen tarkoituksena on määrittää liikenteen palveluista annettuun lakiin lisätyn pakollisen yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen sisältöä, toteutusta ja arvosteluperusteita. Määräyksellä tavoitellaan vaikuttavuutta yritystoimintaosaamiseen ja siten vaikutuksia harmaan talouden torjuntaan ja parempien edellytysten luomiseen yritystoiminnalle. Yrittäjäkoulutusta ja yrittäjäkoetta koskevien määräysten myötä yhtenäistetään ja parannetaan yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen sisältöä ja laatua. Tavoitteena on kuitenkin sallia yrittäjäkoulutukseen vaihtoehtoisia toteutustapoja mahdollisimman laajalti siten, että sääntelyn sisällölliset tavoitteet voidaan saavuttaa joustavasti.

Lisäksi yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen tavoitteena on lisätä taksiryttäjien osaamista ja sitä kautta lisätä yleistä luottamusta taksialaa kohtaan. Vilppimenettelyä koskevien määräysten tavoitteena on vuorostaan tarkemmin määritellä vilpillinen toiminta kokeessa ja sitä kautta ehkäistä vilpin tekeminen ja yrittäminen.

4 Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa. Hankkeen aloittamisesta on uutisoitu viraston verkkosivuilla, joilla myös julkaistaan myös uutinen valmiista määräyksestä ja sen voimaantulosta koskeva uutinen julkistetaan verkkosivuilla.

Määräysluonnoksesta pyydettiin kirjalliset lausunnot ajalla 19.10.2020–27.11.2020. Lausunto on pyydetty tieliikenteen määräysvalmistelun tiedostuslistalle ilmoittautuneilta sekä eräiltä erityisryhmiä edustavilta järjestöiltä, jotka eivät kuulu edellä mainitulle tiedostuslistalle. Mahdollisuus lausunnon antamiseen oli myös tahoilla, joilta lausuntoa ei nimenomaisesti pyydetty. Lausuntopyyntö on julkaistu Lausuntopalvelussa sekä Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla.

Lausuntoja määräykseen pyydettiin samassa yhteydessä kolmen muun samaan aikaan valmistettavan ja samaan kokonaisuuteen kuuluvan määräyksen kanssa (Taksinkuljettajan kokeen vaatimukset, Taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutus ja Taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkoe). Neljän määräyksen kokonaisuuteen lausuntoja antoi kaikkiaan 27 taho.

Yhteensä 22 taho antoi lausuntonsa Taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkoe -määräyksestä. Lausunnonantaneista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Sisäministeriön poliisiosasto ja Poliisihallitus esittivät lausuntonaan, ettei heillä ole määräystä koskevia huomioita.

Suurin osa lausunnoissa esitetyistä huomioista koski määräyksen 2 ja 3 kohtia. Kohtaa 2 koskevat lausunnot koskivat pääosin yrittäjäkoulutuksen aihepiirien sisältöä ja kuinka niitä tulisi laajentaa tai supistaa. Kohtaa 3 koskevilla lausunnoilla nostettiin myös esille koulutukseen osallistuvien henkilöllisyyden luotettava varmentaminen sekä valvonnan tärkeys. Kohdasta 3 lausuttiin pääasiassa yrittäjäkokeen suorittamisesta, yrittäjäkokeen kysymysten aihepiireistä, kokeen kysymysten määrästä ja laadusta, yrittäjäkokeen tarkastamisesta sekä yrittäjäkokeesta annettavasta palautteesta.

Suurella osalla lausuntoja ehdotettiin uusien aihepiirien sisällyttämistä yrittäjäkoulutukseen. Invalidiliitto ry ja Vammaisfoorumi ry toivat esille lausunnoissaan näkemyksensä siitä, että yrittäjäkoulutukseen tulisi lisätä tietopaketti erilaisista asiakasryhmistä ja heidän kohtaamisestaan sekä eri kaluston vaatimuksista suhteessa asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin. Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS) on lausunnossaan ilmoittanut yhtyvän Vammaisfoorumin edellä esittämiin näkemyksiin. Lisäksi Invalidiliitto ry katsoi, että yrittäjäkoulutuksessa tulisi sisällyttää paikallistuntemuksen hallitseminen sekä riittävän kielitaidon vaatimus yhdeksi turvallisuuskriteeriksi taksipalveluissa. Määräysluonnoksen yrittäjäkoulutuksen aihepiirien tarkennettu sisältö perustuu hallituksen esityksessä 176/2020 säädettyihin yrittäjäkoulutuksen aihepiireihin. Perustuslain (721/1999) 80.1 §:n mukaisesti yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan tulee säätää lainsäädännöllä. Määräysselä ei näin ollen voida luoda yrittäjäkoulutukseen kokonaan uusia aihepiirejä, kuten nyt ehdotettu tietopaketti erilaisista asiakasryhmistä, eri kaluston vaatimuksista suhteessa asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin, paikallistuntemuksen hallitseminen ja vaatimus riittävästä kielitaidosta. Tämän lisäksi hallituksen esityksessä 176/2020 vp säädettäväksi ehdotettu vapaaehtoinen erityisryhmien kuljettajakoulutus sisältäisi yrittäjäkoulutukseen lisättäväksi ehdotettua opetusta liikunta- ja toimintarajoitteisten asiakkaiden kohtaamisesta sekä ajoneuvoon avustamisesta.

Yksityishenkilön antamassa lausunnossa esitettiin, ettei yrittäjäkoulutuksen aihepiiri taksiryttäjien kaupallinen ja taloudellinen johtaminen ole tarpeellinen pienyrittäjälle, joka käyttää tiloitomistojen palveluita ja ehdotettiin sen sijaan, että yrittäjäkoulutuksessa panostetaan työllistämistä koskevaan lainsäädäntöön. Yrittäjäkoulutuksen aihepiirien tarkennettu sisältö perustuu hallituksen esityksessä 176/2020 säädettyihin yrittäjäkoulutuksen aihepiireihin, eikä määräyksellä voida kumota lakitason säännöstä. Työllistämistä koskevan lainsäädännön opetus sisältyy

sen sijan yrittäjäkoulutuksen aihepiireihin jotka koskevat työllistämistä, palkkaa ja sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä.

Liikenneturva toi esille lausunnossaan näkemyksensä siitä, että yrittäjäkoulutuksen tavoitteena tulisi taloudellisten teemojen ohella olla asiakaspalvelutaidot ja turvallisuuden varmistaminen. Taksikyytien palvelun laatu ja turvallisuuden varmistaminen sisältyvät taksiliikenteen yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen määräykseen. Asiakaspalvelutaidot, palvelun laatu ja turvallisuuden varmistaminen kuuluvat sen sijan taksinkuljettajan kokeen vaatimuksen määräyksen aihepiireihin.

Näkövammaisten liitto ry:n ja Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry:n lausunnoissa tuotiin esille, että koulutuksen olisi hyvä sisältää teoriaopetuksen lisäksi myös pakollisia käytännön tehtäviä ja harjoituksia. Pakolliset käytännön tehtävät ja harjoitukset eivät palvele taksiliikenteen yrittäjäkoulutuskokonaisuutta, koska koulutukseen osallistuvien henkilöiden lähtötasot ovat erilaiset. Laadukkaamman koulutuksen takaamiseksi on järkevämpää, että koulutus voidaan aina kohdentaa ryhmäkohtaisesti, jolloin tietyt säädetty pakolliset tehtävät eivät taipuisi ryhmäkohtaisesti räätälöityyn koulutukseen. Kuten tässä perustelumuistion kohdassa 6 yksityiskohtaiset perustelut tuodaan esille, että laadukkaaseen koulutukseen on hyvä sisällyttää käytännön harjoituksia ja tehtäviä.

Lausunnoissa ehdotettiin myös olemassa olevien aihepiirien laajentamista. Suomen Taksiliitto ry esittää lausunnossaan, että yrittäjäkoulutuksen verotusta koskevaan aihepiiriin sisällytettäisiin myös arvonnäkövero kokonaisuudessaan, ajoneuvovero ja autovero, tulovero ja eri yritysmuotojen verotus. Invalidiliitto ry ja Vammaisfoorumi ry katsoivat, että yrittäjäkoulutukseen olisi lausuntojen mukaan sisällytettävä tietoa Kelan ja kuntien tukemien kyytien käytännöistä. Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS) on lausunnossaan ilmoittanut yhtyvänsä Vammaisfoorumin edellä mainittuun näkemykseen. Liikenneturva toi esille lausunnossaan näkemyksensä siitä, että yrittäjäkoulutuksessa lisättäisiin turvallisuusjohtamiseen liittyviä teemoja.

Yrittäjäkoulutuksen toteutukseen liittyen Näkövammaisten liitto ry ja Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry pitivät tärkeänä määräysluonnoksessa olevaa määräystä, että Liikenne- ja viestintäviraston valvojalta on mahdollisuus päästä seuraamaan opetusta. Molemmat lausunnonantajat kannattivat myös määräysluonnoksessa olevaa määräystä siitä, että koulutusorganisaation on varmistettava yrittäjäkoulutuksen koulutettavien ja yrittäjäkokeeseen osallistuvien henkilöllisyys luotettavasti.

Yrittäjäkokeen sisältöön liittyen Suomen taksiliitto toi lausunnossaan esille näkemyksensä, että kokeen järjestävällä koulutusorganisaatiolla tulisi olla vähintään nelikertainen määrä kysymyksiä aihepiiriä kohti vähimmäismääriin nähden joiden kierrättäminen olisi pakollista. Helsingin Taksiautoilijat ry ehdottivat lausunnossaan, että yrittäjäkokeen tulisi sisältää vähintään kymmenen kappaletta suoria kirjallisia vastauksia edellyttäviä kysymyksiä jolla varmistettaisiin yrittäjäkokelaan riittävä kielitaito. Todettakoon, että taksiliikenteen yrittäjäkoe ei ole kielitaidon mittari. Tämän lisäksi taksiliikenteen yrittäjäkoulutusta- ja koetta järjestävälle koulutusorganisaatiolle halutaan mahdollistaa pedagoginen liikkumavara yrittäjäkokeen rakentamiselle ja tästä syystä määräyksellä ei ole asetettu vaatimuksia millaisia kysymyksiä rakenteeltaan yrittäjäkokeessa tulee esittää. Pieni liikkumavara yrittäjäkokeen kysymysrakenteissa mahdollistaa koulutusorganisaatioille heidän sähköisten opetusympäristöjen hyödyntämisen yrittäjäkokeen järjestämisessä.

Liikenneturva toi lausunnossaan vuorostaan esille näkemyksensä, että yrittäjäkokeessa tulisi olla kysymyksiä liikenneturvallisuudesta ja kuljetusten turvallisesta suorittamisesta myös taloudellisesta näkökulmasta. Yksityshenkilön antamassa lausunnossa esitettiin vuorostaan, että taksiviraston kaupallisen ja taloudellisen johtamisen aihepiiri poistettaisiin yrittäjäkokeesta. Koska yrittäjäkokeen aihepiirien tarkennettu sisältö perustuu hallituksen esityksessä 176/2020 säädettyihin yrittäjäkokeen aihepiireihin, ei määräyksellä voida lisätä yrittäjäkokeeseen uusia aihepiirejä tai kumota lakitason säännöstä.

Yrittäjäkokeen arviointiin liittyen yksityishenkilön antamassa lausunnossa esitettiin kokeen arviointiin liittyen, että riippumaton taho tarkistaisi yrittäjäkokeen. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että koska perustuslain (721/1999) 80.1 §:n mukaisesti yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan tulee säätää lain tasolla, ei kokeen tarkistamisesta ulkopuolisen tahon osalta ole mahdollista säätää määräystasolla. Lisäksi yksityishenkilön antamassa lausunnossa esitettiin, että kokelaalle tulisi ilmoittaa hylätystä tuloksesta aihepiirikohtaiset pisteet.

Osa lausunnoista koski edellä mainituiden lausuntojen lisäksi lakitason asioita kuten koulutuksen kestoa, 1.7.2018 jälkeen taksiliikenneluvan saaneiden velvollisuutta suorittaa yrittäjäkoe viimeistään 30.4.2022 ja ehdotusta määräaikaisesta kiellosta osallistua yrittäjäkokeeseen vilpillisen menettelyn johdosta.

Liikenne- ja viestintävirasto järjesti myös 16.11.2020 taksinkuljettajien ja taksiyrittäjien pätevyysvaatimuksia koskevien määräysten keskustelutilaisuuden. Tilaisuudessa käsiteltiin määräksiä Taksinkuljettajan kokeen vaatimukset, Taksiliikenteen koulutusorganisaatiot, Taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkoe sekä Taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutus.

Taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkoe -määräyksen osalta sidosryhmätilaisuuteen osallistuneet nostivat esille koulutuksen keston ja pitivät tärkeänä, ettei koulutus lyhenisi 21 tunnista. Lisäksi tilaisuudessa nostettiin esille kysymys siitä, jos yrittäjäkokeeseen osallistuvalla kokelaalla olisi mahdollisuus yrittää suorittaa yrittäjäkoetta rajattomasti, jos kokelas ei olisi läpäissyt yrittäjäkoetta. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että koulutuksen kesto sekä kokelaan oikeus osallistua yrittäjäkokeeseen ovat lakitason asioita eikä näistä ei ole mahdollista säätää määräystasolla.

Liikenne- ja viestintävirasto on käynyt lausuntokierroksella saamansa lausunnot sekä sidosryhmätilaisuudessa esitetyt huomiot läpi ja ottanut ne huomioon määräyksen jatkovalmistelussa yrittäjäkoulutuksen ja yrittäjäkokeen osalta. Määräysluonnoksen kohdassa 2.2 tarkennetaan yrittäjäkoulutuksen aihepiiriä taksiyrityksen kaupallinen ja taloudellinen johtaminen sekä verotusta koskevan lainsäädännön aihepiiriä. Taksiyrityksen kaupalliseen ja taloudelliseen johtamiseen lisätään opetusta julkishankintojen käytäntöjen prosesseista. KELA-kydyt ja kaupunkien tilaamat koululaiskuljetukset muodostavat ison osan taksialan asiakkaista. Taksiyrittäjän on hyvä ymmärtää, miten julkishankintana tehtävä kilpailutus prosesseineen muodostuu ja kuinka se eroaa tavallisesta yksityisen tahon hankintakilpailutuksesta. Julkishankintojen käytäntöjen prosessit voidaan katsoa sopivan Taksiyrityksen kaupallinen ja taloudellinen johtaminen -aihepiirin alle, koska hyvä taksiyrityksen johtaminen edellyttää myös ymmärrystä, miten julkishankintojen prosessit menevät. Tämän lisäksi taksiyrityksen kaupallinen ja taloudellinen johtaminen aihepiiriin lisätään opetusta turvallisuusjohtamisesta. Taksiyrityksen laadukas johtaminen edellyttää yrittäjältä ja yrityksen johdolta ymmärrystä turvallisen taksikyydin tarjoamisesta, yleisestä liikenneturvallisuudesta ja turvallisesta työpaikasta. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että pelkkä ymmärrys turvallisuudesta ei riitä vaan turvallisuutta pitää osata luoda ja johtaa taksiyrityksessä, siksi taksiyrityksen kaupallinen ja taloudellinen johtaminen -aihepiirin sisältöä on tarkennettu turvallisuusjohtamisella.

Määräyksessä täsmennetään myös verotusta koskevan lainsäädännön aihepiiriä lisäämällä siihen opetusta eri yritysmuotojen verotuksesta. Määräysluonnoksen kohtaan 3.3 lisätään myös määräys siitä, että koulutusorganisaation pitää antaa palaute suoritetusta kokeesta, jossa yrittäjäkokelaalle ilmoitetaan yrittäjäkokeen aihepiirikohtaiset pisteet.

Määräykseen ei tehdä muita muutoksia lausuntojen perusteella. Määräysluonnokseen on lausuntokierroksen jälkeen tehty Liikenne- ja viestintäviraston omasta aloitteesta asettelua koskevia teknisluontoisia muutoksia. Aikaisemmin käytetty termi luku on muutettu termiksi kohta. Lisäksi kohdassa 2.2 (määräysluonnoksen 2.2 luku) kuvattu yrittäjäkoulutuksen aihepiirien tarkennettu sisältö on muutettu taulukkomuodosta lukijaystävällisemmäksi luetteloksi.

Määräykseen lisätään myös liikenne- ja viestintävaliokunnan lakiesitystä koskevan mietinnön (LiVM 8/2021 vp) johdosta uutena aihepiirinä Taksiryttäjyyteen liittyvä keskeinen ajoneuvoja ja liikennettä koskeva lainsäädäntö -aihepiiri sekä ryttäjäkoulutukseen että ryttäjäkokeeseen.

5 Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä varmistetaan ryttäjäkoulutuksen laatu sekä mahdollistetaan kansallisesti yhdenvertainen koulutus. Määräyksellä luodaan raamit ryttäjäkokeelle ja kokeen laadulle.

Määräyksellä varmistetaan alalle tulevien ryttäjien valmiudet rakentaa ja johtaa yritystoimintaa varsin kilpaillulla ja suoraan asiakaskontaktiin perustuvalla taksialalla. Määräyksellä asetetaan siten liikenteen palveluista annetun lain perusteella kriteerit alalle pääsyyn ja sen sisällölliset osaamisvaatimukset voivat muodostaa hidasteen liiketoiminnan käynnistämiseen. Nämä yritystoimintaan ulottuvat määräyksen keskeiset vaikutukset koskevat kaikkia alalle pyrkijöitä yhtälailla, joten ne ovat yhdenvertaiset kaikille toimijoille ja sellaisiksi haluaville. Määräyksellä on siten olennainen vaikutus ryttäjäksi pääsyyn, mutta sillä arvioidaan olevan toiminnan laadun parantamisen kautta suuremmat hyödyt kuin sen mahdolliset haitat ovat.

Koevilppiä koskevilla tarkemmilla määräyksillä pyritään antamaan virastolle ja koulutusorganisaatioille paremmat mahdollisuudet reagoida ryttäjäkokeessa havaittuun vilpilliseen menettelyyn. Vilppitapauksia koskevilla määräyksillä, samoin kuin aihepiirikohtaisilla kysymysten määrillä tavoitellaan sitä, että kokeen hyväksytysti suorittanut tosiasiallisesti omaa kokeessa mitattavat tiedot ja taidot.

Vilppiä koskevilla määräyksillä täsmennetään laissa säädettyä kielletyn vilpin käsitettä ja veloitetaan koulutusorganisaation henkilöstöön kuuluvaa ilmoittamaan kaikesta kokeessa havaitsemastaan vilpillisestä toiminnasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

Määräyksellä ei ole välittömiä vaikutuksia tasa-arvoon.

Määräyksellä voi olla välittömiä vaikutuksia esteettömyyteen, mikäli siinä ja samassa yhteydessä annettavalla koulutusorganisaatioita koskevalla erillisellä määräyksellä asetetaan koulutuksen ja kokeen toteuttamiselle sellaisia vaatimuksia, jotka käytännössä estävät joidenkin henkilöiden mahdollisuudet saavuttaa koulutusta ja suorittaa ryttäjäkokeetta esimerkiksi joko fyysisten tai teknisten vaatimusten kautta. Määräyksellä pyritään kuitenkin varmistamaan, että tällaisia esteitä koulutuksen ja kokeen toteuttamiselle ei synny antamalla koulutusorganisaatioille mahdollisuudet määritellä mahdollisimman joustavasti koulutuksen toteuttamistavat. Kullakin koulutusorganisaatiolla on mahdollisuus määritellä mahdollisimman vapaasti markkinoilla olevista vaihtoehdoista opetusmenetelmät ja -välineet, jolloin kouluttajilla on mahdollisuus räätälöidä erityisesti opetus kunkin ryhmän tarpeiden mukaisesti ja valita esimerkiksi koulutukseen käytettävät välineet ja mallit teknisen kehityksen kulloinkin tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti.

Määräyksellä on välillisesti positiivisia vaikutuksia ympäristöön sitä kautta, että koulutus ja koe lisäävät tulevien ryttäjien tietoisuutta esimerkiksi verotuksen ja liiketoiminnan perusteista, joissa yhteiskunnan kannustamat ratkaisut usein ovat myös ympäristön kannalta suositeltavia. Ryttäjäkoulutuksen ja -kokeen tarkemmat ympäristövaikutukset näiden sisältöjen kautta jäävät viime kädessä kouluttajien harkintaan heille kuuluvan oppimateriaali- ja sisältöratkaisujen harkintamahdollisuuden kautta.

Määräyksen vaikutukset kansalaisiin toteutuvat lisääntyvän ryttäjäosaamisen kautta, jonka tavoitteena on parantaa taksipalveluiden laatua ja siten lisätä kansalaisten luottamusta ja turvallisuudentunnetta taksitoiminnassa.

Määräyksellä lisätään yhteistyötä ja tiedon vaihtoa koulutusorganisaatioiden ja Liikenne- ja viestintäviraston välillä. Määräyksellä tarkennetaan koulutusorganisaatioiden toiminnan läpinäkyvyyttä viranomaisten suuntaan.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen **1 kohdassa** on määräyksen soveltamisala. Määräys annetaan liikenteen palveluista annettuun lakiin lailla 299/2021 lisättävään 6 a §:n 5 momentin ja 246 a § 3 momentin nojalla. Sekä 6 a §:n että 246 a §:n määräyksenantovaltuus on uusi.

Kohdassa 2 on annettu tarkemmat määräykset liikenteen palveluista annetun lain 6 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisen yrittäjäkoulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta.

Kohdassa 2.1 määrätään, että koulutuksen hyväksytty suorittaminen edellyttää opetukseen osallistumista kokonaisuudessaan sen mukaan mitä koulutuksen laajuudesta on määrätty. Yrittäjäkoulutukseen osallistuminen edistää koulutettavan mahdollisuutta oppia ja sisäistää taksisyrittäjien yritys- ja liiketoimintatuntemusta.

Kohdassa 2.2 täsmennetään yrittäjäkoulutuksessa käsiteltäviä aihealueita. Yrittäjäkoulutukselle annettiin lain 6 a §:n 1 momentissa yhdeksän aihepiiriä, jotka taksiliikenteen yrittäjäkoulutuksen tulee sisältää. Määräyksellä annetaan tarkennettuja vaatimuksia yrittäjäkoulutuksen aihepiirien sisällöstä. Tarkempien yrittäjäkoulutuksen sisältövaatimusten tavoitteena on antaa alalle tuleville taksisyrittäjille yritys- ja liiketoimintatuntemuksen perustiedot ja yritystoimintaan liittyvien pakollisten velvoitteiden kuten verojen ja eläkemaksujen hoitamiseen liittyvät perusteet.

Lisäksi tarkennetuilla aihepiirien sisällöillä varmistetaan, että yrittäjäkoulutus tarjoaa koulutukseen osallistuville riittävästi tietoa taksisyrittäjänä toimimisen eri osa-alueista sekä antaa hyvät lähtökohdat yrittäjäkokeessa menestymiseen. Liikenne- ja viestintäviraston järjestämän liikenneyrittäjäkoulutuksen ja taksialan historian pohjalta tiedetään, mitkä ovat kuljetusalan yritysten ja alalle pyrkivien yrittäjien kipukohtia. Tällä määräyksellä ohjataan taksiliikenteen yrittäjäkoulutusta sellaiseen suuntaan, joka tukee ja vahvistaa uusien alalle tulijoiden osaamista. Taksiryhtyksen toiminnalta kannalta kriittisimpiin aihepiireihin panostaminen yrittäjäkoulutuksessa tuo myös jatkuvuutta ja tasapainoa taksialalle. Täsmentämällä koulutuksen sisältöä voidaan varmistua siitä, että jokainen koulutukseen osallistuva tulee saamaan kansallisesti yhdenvertaista koulutusta, riippumatta siitä missä hän koulutuksen suorittaa. Tarkennetuilla aihepiirien sisällöillä mahdollistetaan myös koulutettavien itseoppiminen ja itsearviointi sekä annetaan selkeä kuva siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä hallita ennen kuin voi siirtyä taksisyrittäjäksi.

Määräyksessä tarkennetaan taksiryhtyksen kaupallinen ja taloudellinen johtaminen –aihepiirien sisältöä. Kuljetusalan yritysten johtaminen vaatii yrittäjältä paljon aikaa ja tietotaitoa. Aivan kuten liikennelupien edellytyksenä, myös taksiliikenteen harjoittamisen kannalta yrityksen vakavaraisuus on tasapainoisen ja menestyvän yrityksen lähtökohta. Johtaminen on aihepiirinä erittäin laaja, joten aihepiirien tarkentamisella varmistetaan, että koulutuksessa koulutettava saa koulutusta erityisesti taksisyrittäjälle tärkeitä kaupalliseen ja taloudelliseen johtamiseen liittyvistä aiheista. Taksiliikenneyrityksen kustannustekijöiden ja erilaisten luottolajien tunteminen sekä taksiliikenneyrityksen kannattavuuden arvioiminen ovat tärkeitä taitoja hyvinvoivan taksiryhtyksen johtamisessa.

Koulutuksen tarkennetuilla teemoilla kitketään pois myös harmaata taloutta, koska yrittäjien ymmärrys lain asettamista velvollisuuksista paranee. Verotusta koskeva lainsäädäntö on monimutkainen taksisyrittäjän näkökulmasta ja uuden yrittäjän on ymmärrettävä mitkä hänen velvollisuutensa ovat työntekijöitä kohtaan. Nämä vaatimukset tulevat monille alalle pyrkijöille yllätyksenä niiden keskeisestä merkityksestä huolimatta.

Koulutuksen ajankäyttöä eri aihealueiden välillä ei ole rajoitettu eikä koulutuksen kestolle ole asetettu enimmäisaikaa. Koulutusorganisaatiot täsmentävät koulutussuunnitelmissaan koulutusten sisältöä ja toteutusta. Koulutusorganisaatiot tekevät koulutussuunnitelmiinsa koulutuksen jakamisen jaksoihin, josta käy ilmi jaksokohtaiset koulutuksen aihepiirit ja koulutusmenetelmät. Koulutuksen olisi hyvä sisältää teoriaopetuksen lisäksi myös käytännön tehtäviä ja harjoituksia. Käytännön tehtävät ja harjoitukset valmistaisivat koulutettavaa niin itse yrittäjäkokeeseen kuin taksiryhtyksen arkea varten. Yrittäjäkoulutuksen jakamisesta jaksoihin

sekä koulutussuunnitelmasta määrätään koulutusorganisaatioita koskevassa määräyksessä (TRAFICOM/391024/03.04.03.00/2020)."

Kohdassa 2.3 määrätään etteivät koulutuksessa käytettävä materiaali tai koulutukseen sisältyvät tehtävät saa olla yrittäjäkokeessa olevaa sisältöä. Kokeen tavoitteena on varmistaa, että kokeeseen osallistuva sisäistää koulutukselle asetetut vähimmäisvaatimukset ja osaa soveltaa koulutuksessa oppimiaan asioita käytännössä, mikä katsotaan olevan taksiiyrittäjän toimimisen kannalta välttämätöntä. Tämä turvataan pitämällä nämä materiaalit täysin erillään. Eriyttämällä koulutuksen materiaali koemateriaalista yrittäjäkokeella on mahdollista mitata koulutukselle asetetut tavoitteet ja koulutettavan valmiudet toimia yrittäjänä.

Yrittäjäkoulutuksen opetuksesta, opetustiloista sekä opetuskalustosta ja opetusvälineistä sovelletaan Liikenne- ja viestintäviraston taksiliikenteen koulutusorganisaatioita koskevan määräyksen (TRAFICOM/391024/03.04.03.00/2020) kohdan 5 edellytyksiä.

Määräyksen **3 kohdassa** määrätään liikenteen palveluista annetun lain 6 a §:n 3 ja 4 momentin mukaiseen yrittäjäkokeen osallistumisen edellytyksestä, yrittäjäkokeen sisällöstä ja yrittäjäkokeen arvioinnista.

Kohdassa 3.1 määrätään yrittäjäkokeen edellytykseksi, että koulutusorganisaation on varmistettava yrittäjäkokeeseen tulijalta, että tämä on suorittanut hyväksytysti taksiliikenneyrittäjäkoulutuksen. Käytännössä tämä on mahdollista todentaa koulutusorganisaation koulutettavalle myöntämästä todistuksesta tai koulutusorganisaation koulutusmerkinnästä.

Yrittäjäkoe on suoritettava kirjallisesti tai sähköisesti koulutusorganisaation järjestämässä valvotussa koetilassa. Kokeen suorittamisella valvotussa koetilassa halutaan ennaltaehkäistä tilanteita, jossa kokelaalla on mahdollisuus vilpilliseen toimintaan. Lisäksi valvotulla kokeella estetään koekysymysten luvaton taltiointi sekä varmistetaan yrittäjäkokeen tarkoituksen toteutuminen ja kokeen käyttäminen vastaisuudessa.

Kokelaalle tulee mahdollistaa vähintään kahden tunnin suoritusaika yrittäjäkokeeseen. Yrittäjäkokeesta saa poistua heti kun kokelas kokee olevansa valmis. Yrittäjäkokeen suoritusajalla ei ole asetettu enimmäispituutta. Yrittäjäkokeessa voi olla enemmänkin kysymyksiä kuin 50 kysymystä, joten koetta laajentaessa on hyvä arvioida uudelleen vähimmäissuoritusajan pituus. Kokeen rajattu suoritusaika toimii kuitenkin tiettyinä osaamisen mittarina.

Yrittäjäkoe on suoritettava suomen tai ruotsin kielellä koska kyseessä ovat Suomen viralliset kielet. Kokeessa ei saa käyttää tulkkia. Yrittäjäkoetta suoritettava voi ottaa yrittäjäkokeeseen mukaan painetussa muodossa olevan sanakirjan. Sanakirja tarkastetaan ennen kokeen aloittamista. Sanakirjan salliminen kokeessa poissulkee ammattitermistön väärinymmärrykset.

Kohdassa 3.2 määrätään yrittäjäkokeen kysymysten tarkemmasta sisällöstä sekä kokeen kysymysten aihepiirikohtaisista vähimmäisvaatimuksista. Kokeessa on esitettävä vähintään 50 kysymystä. Kysymysten enimmäismäärälle ei ole asetettu rajaa. Yrittäjäkokeen tarkemman sisällön ja aihepiirien vähimmäiskysymysten määrällä varmistetaan, että yrittäjäkoe mittaa riittävästi kokelaan osaamista ja nimenomaan oikeanlaista osaamista, jota tarvitaan taksiliikenneyrityksen perustamisessa ja johtamisessa. Aihepiirien vähimmäiskysymys määrän jakauman painottaminen yrityksen kaupalliseen ja taloudelliseen johtamiseen perustuu siihen, että halutaan varmistua riittävästä osaamisesta menestyvän yrityksen johtamisen kannalta tärkeistä aiheista.

Yrittäjäkoe on suoritettava yksiosaisena teoriakokeena. Kokelaan on osoitettava osaamisensa vastaamalla kysymyksiin. Kysymysten on perustuttava voimassaoleviin säännöksiin ja määräyksiin. Yrittäjäkokeen hyväksytty suorittaminen edellyttää, että kokelas saa kokeessa vähintään 70 % maksimipistemäärästä. Liikenne- ja viestintäviraston Liikenneyrittäjätutkintojen perusteella voidaan todeta, että vähintään 70% osaamisen todistaminen yrittäjäkokeessa osoittaa riittävää ammattitaitoa, jonka perusteella henkilön voidaan todeta olevan ammatillisesti pätevä taksiliikenneyrityksen johtamiseen. Koulutusorganisaation tulee antaa kokelaalle palaute suoritetusta yrittäjäkokeesta. Palautteen pitää sisältää vähintään aihepiirikohtaiset pistemäärät.

Taksiliikenteen yrittäjäkokeen järjestävä koulutusorganisaatio vastaa järjestämänsä yrittäjäkokeen sisällöstä sekä yrittäjäkokeen vaatimustasosta. Ylläpitämällä vaihtuvaa ja päivitettyä yrittäjäkokeetta koulutusorganisaatiot takaavat, että yrittäjäkokeen vaativuustaso pysyy lain edellyttämällä tasolla. Laajan kysymyspankin avulla on esimerkiksi mahdollista kierrättää yrittäjäkokeessa esiintyviä kysymyksiä, jolloin esimerkiksi uusintakoetta suorittava kokelas ei joudu tekemään samanlaista yrittäjäkokeetta, kuin edellisellä kerralla. Säännöllisellä koekysymysten vaihtamisella ja päivittämisellä ehkäistään myös koekysymysten ulkoa opiskelua ja näin voidaan varmistua siitä, että yrittäjäkoe toimii lain edellyttämällä tasolla laadukkaana ammatillisen pätevyyden mittarina.

Koemateriaalia ei saa missään tilanteessa luovuttaa kokelaalle muuhun kuin kokeen suorittamista varten. Yrittäjäkokeen sisältävän materiaalin käyttäminen yrittäjäkoulutuksessa on kiellettyä. Tällä varmistetaan yrittäjäkokeen tarkoituksen toteutuminen ja kokeen käyttäminen vastaisuudessa.

Koulutusorganisaation on ilmoitettava viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle, mikäli ilmoitettuun yrittäjäkokeeseen tulee muutoksia. Tämä mahdollistaa Liikenne- ja viestintäviraston reagoinnin yrittäjäkokeeseen kohdistuvien valvontojen suhteen. Liikenne- ja viestintäviraston tulee olla myös tietoinen, milloin ja missä yrittäjäkokeita järjestetään, jotta Liikenne- ja viestintävirasto osaa odottaa oikeaan aikaan ilmoituksia yrittäjäkokeen hyväksytysti suoritaneista.

Määräyksen **4 kohdassa** määrätään vilpistä sekä menettelystä vilppiyrityksissä. Kohta koskee tilanteita, joissa kokelas on käyttänyt tai yrittää käyttää yrittäjäkokeessa kiellettyjä välineitä joko kokeen läpäisemiseksi tai koekysymysten tallentamiseksi taikka kysymysten muutoin eteenpäin välittämiseksi, tai syntyy aiheellinen epäily kokelaan henkilöllisyydestä. Koetilaan ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin koulutusorganisaatioon henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon piilotetut vilpillistä toimintaa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit.

Vilpillistä menettelyä koskeva liikenteen palveluista annetun lain 246 § velvoittaa keskeyttämään kokeen tilanteissa, joissa kokelas toimii vilpillisesti tai häntä epäillään väärästä henkilöllisyydestä. Koulutusorganisaation henkilöstöön kuuluva ilmoittaa jokaisen vilppitapauksen Liikenne- ja viestintävirastolle. Vilppitapauksiin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää varmistettaessa, että yrittäjäkokeen läpäisevät ne henkilöt, joilla on tosiasiallisesti kokeen hyväksytysti suorittamiseksi vaadittava tietämys.

7 Määräyksen aikataulu

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (299/2021) on vahvistettu 9.4.2021 ja tulee voimaan 1.5.2021. Tämä ja muut samassa yhteydessä valmistellut määräykset annetaan 16.4.2021 ja ne tulevat voimaan 1.5.2021. Valmiit määräykset julkaistaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja Finlex-verkkopalvelun viranomaisten määräyskokoelmassa. Määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja erikseen sidosryhmille.

LIITE: Kommenttikoooste